

„Lex Woś” – poselski projekt ustawy o transparentności finansowania organizacji pozarządowych – uwagi organizacji pozarządowych

W czasie, gdy Rosja prowadzi wojnę przeciwko Ukrainie, giną ludzie, a miliony osób musiało uciekać za granicę, w Polsce grupa posłów partii „Solidarna Polska” proponuje rozwiązania prawne zaczerpnięte z Rosji – rozwiązania, które Putin stosuje w celu uderzenia w rosyjskie organizacje społeczne.

Tysiące polskich fundacji i stowarzyszeń organizuje pomoc dla Ukrainy i uchodźców – organizują m.in. punkty recepcyjne na granicy, transporty humanitarne, pomoc psychologiczną i prawną. Z tych działań skorzystało już przeszło 2,5 mln osób, które przekroczyło polską granicę. Działania te finansowane są przez prywatnych darczyńców z Polski i zagranicy - dary i środki finansowe na ten cel płyną z całego świata. Organizacje społeczne stoją na wysokości zadania, mimo że wcześniej ich zasoby zostały nadwyżone przez niemal dwa lata pandemii. To moment, w którym trzeci sektor i społecznicy potrzebują pilnego wsparcia (także finansowego), prostego prawa opartego na zaufaniu do obywateli, uproszczenia biurokracji. Czy mogą na to liczyć?

W tym dramatycznym czasie Solidarna Polska zgłosiła projekt ustawy, który w swojej istocie ma ukrócić niezależność i wolność działania organizacji społecznych i darczyńców. Tzw. „**Lex Woś**” (dalej: projekt) przypomina rosyjską ustawę o zagranicznych agentach i węgierską ustawę o przejrzystości, którą TSUE uznał za niezgodną z unijnym prawem. **Projekt nakłada na organizacje kolejne obciążenia biurokratyczne, sankcje finansowe i karne za ich nieprzestrzeganie, likwiduje prawo do anonimowości darczyńców i wprowadza atmosferę podejrzliwości wokół źródeł przychodów, w tym środków finansowych z zagranicy.**

Propozycje zawarte w „Lex Woś” to przykład „nękania” sektora organizacji społecznych niepotrzebnymi i nieuzasadnionymi regulacjami, których wspólnym mianownikiem jest brak zaufania do obywateli oraz rozbudowa systemu centralizacji i nadzoru.

Jakie byłyby najważniejsze konsekwencje przyjęcia projektu?

- Na znaczną część organizacji zostaną nałożone dodatkowe, bardzo rozbudowane obowiązki sprawozdawcze oraz będą musiały oznaczać wszystkie swoje komunikaty medialne informacjami o darczyńcach.
- Darczyńcy prywatni stracą ważny obszar swojej prywatności (ich dane osobowe zostaną upublicznione).
- Przychody organizacji, w tym środki zagraniczne, zostaną wyeksponowane i przedstawione jako „podejrzane”.
- Zostanie rozbudowany mechanizm kontroli nad organizacjami dysponujący nowymi sankcjami finansowymi i karnymi.

Obowiązki zawarte w projekcie są niepotrzebne. Organizacje społeczne już obecnie podlegają rozbudowanemu systemowi sprawozdawczości i nadzoru, który znacząco wykracza poza obowiązki innych podmiotów np. partii politycznych. Dostęp do informacji o finansach organizacji mają m.in. organy skarbowe, organy przeciwdziałające praniu brudnych pieniędzy i służby specjalne. Dodatkowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami, informacje o dużych

darowiznach od osób prawnych powinny być dostępne publicznie np. na stronie organizacji lub w jej sprawozdaniu.

Jawność jest ważną zasadą życia publicznego, która obejmuje wszystkie sektory - publiczny, gospodarczy i społeczny. Nowe obowiązki, które proponuje projekt, stanowią wyraz wybiórczego podejścia do zasady jawności i w istocie wrogiego podejścia do niezależnej aktywności społecznej. Wszelkie nowe potencjalne obowiązki w tym zakresie powinny być oparte na rzetelnej analizie ryzyka, powinny być adekwatne do zagrożeń i powstać w dialogu z sektorem organizacji społecznych.

Dziś, kiedy znaczna część organizacji społecznych, bez oglądania się na rządzących, angażuje się w pomoc Ukrainie, apelujemy o:

- **odrzucenie lub niepodejmowanie prac nad szkodliwymi dla organizacjami społecznymi przepisami zawartymi w tzw. „Lex Woś”,**
- **zawieszenie prac nad innymi projektami z zakresu sprawozdawczości i jawności, które zwiększają obciążenia organizacji i powrót do debaty w duchu realnych uproszczeń i rzetelnych konsultacji w spokojniejszym czasie.**

Utrudnianie życia aktywnym obywatelom w takim momencie jest działaniem sprzecznym z interesem Państwa i tracimy na tym wszyscy.

ZAŁĄCZNIK: Na czym polegają zawarte w „Lex Woś” zmiany? Krótki opis:

1. Nowe obowiązki dla organizacji, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok przekroczył 250 000 zł. Organizacje będą musiały:

- złożyć raz w roku do KRS zbiorcze dane o źródłach finansowania projektów (w terminie 3 miesięcy od zakończenia roku podatkowego);
- złożyć raz w roku do KRS zbiorcze dane o osobach lub firmach przekazujących darowizny wyższe niż 10 000 zł oraz o wsparciu z zagranicy powyżej 10 000 zł (w terminie 3 miesięcy od zakończenia roku podatkowego);
- poinformować w przeciągu 7 dni na swojej stronie internetowej o otrzymaniu wsparcia lub wsparcia z zagranicy powyżej 10 000 zł (informacje te nie mogą zostać usunięte).

2. Nowe obowiązki dla organizacji, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok przekroczył 1 000 000 zł. Organizacje będą musiały:

- wywiązać się z obowiązków wskazanych wyżej (w p. 1);
- publikować „bez zbędnej zwłoki” informacje o źródłach finansowania projektów za pośrednictwem środków audiowizualnych (opisanych w art. 4 ust 3 projektu);
- prowadzić i na bieżąco aktualizować rejestr wpłat (elektronicznie, na swojej stronie internetowej). W rejestrze będą znajdować się dane osobowe darczyńcy, data wpłaty, wysokość wpłaty. Rejestr będzie publicznie dostępny;

- prowadzić i na bieżąco aktualizować rejestr zawartych umów. Dotyczy to umów, które mogą podlegać udostępnieniu na podstawie ustawy o dostępie do informacji publicznej.

3. Dyrektor NIW otrzyma uprawnienia kontrolne w zakresie realizacji tych obowiązków.

4. Za niewykonanie obowiązków Dyrektor NIW będzie mógł nałożyć na organizacje kary pieniężne od 3 000 do 50 000 zł a osoby, o, które nie dopełniły obowiązków będą mogły być pociągnięte do odpowiedzialności karnej.

Forum Darczyńców

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych